

Agrupació Excursionista de Badalona

Aportació d'una col·lectivitat al resorgiment cultural de Badalona

Josep Ma. Padrós i Cuyàs

Amb els inicis del segle XX es desenvolupa a les principals ciutats catalanes un fenomen col·lectiu de promoció cultural i patriòtica en les denominades societats

excursionistes; fenomen que té un creixement espectacular fins al 1936, i que es frustrà amb els esdeveniments de la nostra Guerra Civil. Encara que amb moltes

dificultats perdurà fins als moments actuals en què un nou concepte de vida (cotxe, televisió) o un nou concepte científic (professionalització d'àrees abans cobertes per amateurs) obliguen a modificar els plantejaments de les entitats excursionistes catalanes.

Aquestes entitats excursionistes, sorgides en el primer quart de segle eren, en visió molt localista, una barreja dels centres geogràfics anglesos, de les societats arqueològiques alemanyes, dels touring club francesos, dels clubs alpinistes madrilenys, és a dir, una mescla de ciència i esport, però amb una característica essencial; la de fer «país», la de protegir allò que és nostre i guardar-ho en petits museus en les principals ciutats catalanes.

L'any 1925 es creà a la nostra ciutat l'Agrupació Excursionista de Badalona. Del seu primer butlletí reproduïm els objectius fonamentals.

«Som excursionistes i no fem altrament.

Som catalans, i, com a tal, aimants de la nostra terra i tots els seus atributs.

Perquè som aimants de la nostra terra la recorrem en tots sentits per reconèixer-la bé, car sabem que coneixent-la bé és com més podem estimar-la i servir-la».

Va ésser a l'abril del 1925 quan aparegué a la premsa local la primera crida en pro de l'Agrupació, signada per en Josep M.ª Rosés i en Francesc Prat.

La primera junta constituïda va ser: president, Josep M.ª Rosés; vice-president, Josep M.ª Cuyàs; secretari, Enric Forn; tresorer, Enric Deulofeu; bibliotecari, Josep Marquès; vocals, Faustí Antoja, Joaquim Bertran i Josep Garriga.

En la vida de L'Agrupació del 1925 al 1940 destaquen les següents activitats:

Secció d'esports de muntanya

- Organització d'excursions al Pirineu Aragonès i per totes les muntanyes de Catalunya.
- Excursions d'estudi profund de determinades àrees geogràfiques catalanes.

— Anàlisi detallada de les muntanyes del nostre terme municipal.

— El 1933 se celebrà el primer campionat de cursa de muntanya.

— El 1934, a la Molina, es desenvolupà el primer campionat d'esquí de Badalona.

Secció d'Arqueologia i Història

Com a més importants destaquem:

— Exposició de la Badalona retrospectiva (1931)

— Exposició de la marina badalonina (1932)

Excavacions

L'Agrupació portà una intensa campanya d'excavacions i d'estudis arqueològics.

— Es localitzaren poblats ibèrics (Les Maleses, Turó de Montgat, Sant Miquel de Montornès, Penja Bocs, etc.), necròpolis ibèriques (Turó d'en Boscà).

— Es confeccionà el primer estudi de poblats ibèrics del Maresme.

De les restes romanes es feren excavacions entre d'altres, al Turó d'en Rosés (1931), a Can Peixau (1932), i finalment, després de moltes pressions, es pogué entrar a excavar a la zona del Clos de la Torre (1934), on es posà al descobert la muralla romana, la Via Augusta i altres restes de Baetulo. Les excavacions foren dirigides per en Joaquim Font i Cussó amb la col·laboració de l'Institut d'Estudis Catalans.

Museu

L'agost del 1933 s'inaugurà el Museu de Badalona, creat i sostingut per l'Agrupació Excursionista, i constava de dues seccions:

a) Secció de marina

Plànols del fons marí de Badalona, àmfores, restes marines, reproduccions de vaixells, etc. Col·lecció Sala (amb els plànols autèntics del submarí construït per Narcís Monturiol entre altres valuoses peces); donatiu de Gonçal Arnús (reproducció en plata del primer vaixell «Antonio López» que posseï la Transatlàntica).

b) Secció d'Arqueologia

Posseï una valuosa col·lecció monogràfica local amb l'estela ibèrica de Can Peixau, fragments escultòrics de Llefia i, a mida que les excavacions aportaren nous materials s'incorporà la Venus de Badalona, la famosa «Tabula Hospitalis» (pacte entre el municipi romà de Baetulo i Quint Licini Silvà Granià el 8 de juny de l'any 98), el suport de la porta gran de la muralla de la ciutat i molt material ibèric i romà de les excavacions.

Altres seccions

Complementant la tasca cultural de l'Agrupació es crearen les seccions de biblioteca, pintura i dibuix, fotografia, minyons de muntanya. Posteriorment es creà la de cinema, i ja en les darreries la de topografia-planimètrica, que preparà diversos mapes en relleu i maquetes de les excavacions sota la direcció d'en Ricard Py.

Publicacions

S'edità un butlletí de l'Agrupació que recollia activitats i articles dels col·laboradors, i el 1937 es publicà un llibre de Mossèn Salvador Pi i Bernat titulat «Notes històriques del Vallès, Parròquia de Cabanyes».

Cloenda

El daltabaix de la Guerra Civil fou una sentència fatal per les nostres entitats excursionistes, especialment pel seu vinculant amor a Catalunya.

L'any 1940 quan és clausurada l'entitat per motius polítics tenim com a junta de l'Agrupació: president: Joan Padrós; vice-president: Josep M.ª Cuyàs, i com a secretari Ricard Carreres. El seu material fou escampat pels museus de Barcelona i el de muntanya enviat als serveis provincials del «Frente de Juventudes», i la junta tractada amb una sobredosi d'oli de ricí com a cloenda final.

De res va servir recordar que fou l'Agrupació que en els moments difícils de la Guerra va salvar tresors històrics (entre ells cal citar el retaule de Rafel Vergós del segle XVI de la capella de Sentromà a Tiana, la biblioteca de la Cartoixa de Montalegre, bastants arxius i biblioteques, etc.).

De l'Agrupació allò més valuós foren els homes que la formaren i la mantingueren. No citem noms perquè una entitat és la

col·laboració de tots, però moltes de les activitats que després sorgiren a la nostra ciutat tenen les arrels en l'Agrupació Excursionista de Badalona.

El 1949, i com un brot, poruc pel passat però esperançat pel futur, sorgia el Centre Excursionista de Badalona. Les seves activitats culturals i, amb elles, la reconstrucció de les ermites de Sant Onofre i Sant Climent donaren continuïtat a l'ideari d'excursionisme i de catalanitat.

